

Српско археолошко друштво

Музеј „Рас“ Нови Пазар

СРПСКО АРХЕОЛОШКО ДРУШТВО

ЈЕСЕЊИ САСТАНАК СРЕДЊОВЕКОВНЕ СЕКЦИЈЕ

Нови Пазар, 25. – 26. новембар 2022. године

Програм и апстракти

Београд 2023

Приредио: Марин Бугар

Издавач: Српско археолошко друштво, Београд и Музеј "Рас" Нови Пазар

За издавача: Адам Црнобрња и Елмир Хабибовић

Штампа: Colorgrafx, Београд

Тираж: 125

Бесплатан примерак

ISBN 978-86-80094-21-2

ПЕТАК, 25. НОВЕМБАР 2022.

Музеј „Рас“ Нови Пазар

од 10h Окупљање учесника у просторијама Музеја

12h Отварање скупа у Историјском одељењу Музеја, уводна реч директора Елмира Хабибовића

12:10 Прва група реферата, дужина излагања 15 мин;
дискусија по реферату 10 мин.

12:10h - Музеј „Рас“ Нови Пазар

В. Видосављевић, Музеј „Рас“ Нови Пазар, ДЕВАСТАЦИЈА
КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА У НОВОМ
ПАЗАРУ И ОКОЛИНИ

М. Радишић, Археолошки институт, М. Бугар, Љ. Васиљевић,
М. Миладиновић, Народни музеј Крушевац, РЕЗУЛТАТИ
ПРЕЛИМИНАРНИХ ЗАШТИТНИХ ИСТРАЖИВАЊА
НА ЛОКАЛИТЕТУ СЕЛИШТЕ-АРЧИНОВИЦА:
РАНОСРЕДЊОВЕКОВНИ ХОРИЗОНТ

Д. Вуловић, Археолошки институт, Д. Драшковић, ЈУ Културни
центар Бар, БРСКОВО - ДОГАЊИЦЕ: ПРЕЛИМИНАРНИ
РЕЗУЛТАТИ АРХЕОЛОШКИХ ИСТРАЖИВАЊА
НЕКРОПОЛЕ

М. Марић, В. Милутиновић, М. Славковић, Завод за заштиту
споменика културе Краљево, ЗАШТИТНА АРХЕОЛОШКА
ИСТРАЖИВАЊА НА ЦРКВИ Св. ДИМИТРИЈА СА
СТАРИМ ГРОБЉЕМ У МИТРОВОЈ РЕЦИ

М. Марић, Завод за заштиту споменика културе Краљево, М.
Балтић, Ј. Фортић, Музеј „Рас“ Нови Пазар, ЗАШТИТНА
АРХЕОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА НА ЛОКАЛИТЕТУ
ЦРКВИНА У ГОШЕВУ (оп. Сјеница)

14:15 Пауза за ручак

16h Друга група реферата

В. Бикић, У. Војводић, Археолошки институт, АРХЕОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА ТВРЂАВЕ КОПРИЈАН КОД ДОЉЕВЦА – МЕТОДОЛОГИЈА И ПРВИ РЕЗУЛТАТИ

В. Милутиновић, Завод за заштиту споменика културе Краљево, ЗАШТИТНА АРХЕОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА ЛОКАЛИТЕТА ЛАТИНСКО ГРОБЉЕ У ГОСТУНУ (о. Пријепоље)

И. Кајтез, Републички завод за заштиту споменика културе – Београд, В. Видосављевић, Музеј „Рас“ Нови Пазар, ИСКОПАВАЊА МАНАСТИРСКОГ КОМПЛЕКСА СВ. ВАРВАРЕ НА РЕЉИНОЈ ГРАДИНИ У 2022. ГОДИНИ

Т. Младеновић, М. Младеновић, Лабораторија за биоархеологију, Филозофски факултет, Универзитет у Београду, ПРЕЛИМИНАРНИ РЕЗУЛТАТИ АНАЛИЗЕ ФАУНАЛНИХ ОСТАКА СА ЛОКАЛИТЕТА СВ. ВАРВАРА НА РЕЉИНОЈ ГРАДИНИ КОД НОВОГ ПАЗАРА (археолошка кампања 2022. године)

В. Видосављевић, Музеј „Рас“ Нови Пазар, ПУТЕВИМА „ТРАХИТА“

Р. Рамадански, Градски музеј Бечеј, ФИБУЛЕ ЗАПАДНО-ГЕРМАНСКОГ ПОРЕКЛА ИЗ АРХЕОЛОШКЕ ЗБИРКЕ ГРАДСКОГ МУЗЕЈА БЕЧЕЈ (постер презентација)

18-19h Радни састанак секције - актуелни проблеми

20h Заједничка вечера у ресторану „Пазарска прича“, улица Реље Крилатице, код зграде Митрополије (цена вечере са једним урачунатим пићем износи 1.200 рсд)

СУБОТА 26. НОВЕМБАР 2022.

9h Окупљање испред Музеја
Обилазак Новопазарске тврђаве, Алтун алем џамије, Петрове цркве и Ђурђевих Ступова

Крајем септембра 2022. године дошло је до готово потпуног уништења локалитета Латинска црква у приградском насељу Дежевски пут који се налази на око 400 m удаљености северно од Петрове цркве. На локалитету су се налазили остаци цркве из 14. века и средњовековно гробље. Овако се нешто више не сме догодити како бисмо богато културно наслеђе пренели будућим генерацијама на чување и управљање.

Милица Радишић, Археолошки институт, Београд
Марин Бугар, Народни музеј Крушевац
Љубиша Васиљевић, Народни музеј Крушевац
Милица Миладиновић, Народни музеј Крушевац

РЕЗУЛТАТИ ПРЕЛИМИНАРНИХ ЗАШТИТНИХ ИСТРАЖИВАЊА НА ЛОКАЛИТЕТУ СЕЛИШТЕ – АРЧИНОВИЦА: РАНОСРЕДЊОВЕКОВНИ ХОРИЗОНТ

У излагању се представљају резултати истраживања новооткривеног насеља из раног средњег века на локалитету Арчиновица у Селишту (општина Трстеник), који је ове године заштитно истраживан у склопу припрема за изградњу аутопута Појате-Прељина. Потез Арчиновица је регистрован као локалитет 2021. године, на основу казивања мештани-

Сл. 1. Објекат СЈ 4 са јамама за стубове на околном простору (документација Археолошког института у Београду)

на који је обавестио Археолошки институт и Народни музеј Крушевац о налазима археолошког материјала. Обиласком терена у ораницама је сакупљена знатна количина уломака грнчарије и утврђени су габарити локалитета. Са надморском висином од 155 m, потез заузима простор велике заравњене терасе удаљене 800 m од леве обале Западне Мораве.

Током тронедељних истраживања утврђена је дво-слојна стратиграфија локалитета. Константован је праисторијски слој са материјалом из металних доба, и рано средњовековни хоризонт живота, који је прелиминарно одређен у 8–9. век. С обзиром на околност да су рано средњовековна насеља ове хронологије слабо позната не само у Запад-

Сл. 2. Део лонца из објекта СЈ 10
(Народни музеј Крушевац)

ном Поморављу, него и на читавом централном Балкану, проучавање остатака насеобине на Арчиновици добија на изузетном значају. Поред тога, постоји могућност да средњовековни стратум на налазишту има и познију фазу, из пуног средњег века, како показују одлике грнчарије прикупљене на парцелама северно од нашег ископа (зоне будућег аутопута).

У ископавањима су документована два укопана објекта и неколико јама за стубове који чине једну просторну целину. Укоп овалног облика СЈ 4, димензија 2,85 x 2,35 m, има веома интересантну структуру; садржи банак и плитку нишу који опкружују цео објекат. Са његове југоисточне, односно северозападне стране откривене су две јаме за стубове (сл. 1). Други укоп, СЈ 10, приближно је четвороугаоног облика, димензија 1,90 x 1,80 m; део објекта се шири у источни профил сонде те није истражен у целости, што ће бити учињено у наредној кампањи. У испунама описаних целина откривени су керамички материјал, животињске кости, неколико гвоздених предмета, камених алатки и комади металне

згуре. Уломци керамичког посуђа припадају ранословенској грнчарској производњи у ширем смислу. Већину налаза чине делови лонаца који су рађени на спором витлу и дорађивани руком, са богато декорисаном површином помоћу урезаних валовница, хоризонталних линија и јамца (сл. 2). Пронађено је и неколико уломака руком рађених црепуља, уз фрагменте амфороидног крчага особеног за културни круг ранобугарске државе.

Намера саопштења је да се одлике објеката и покретних налаза са Арчиновице сагледају у регионалном и надрегионалном контексту, колико је могуће, на основу тренутног стања обраде грађе. Прецизније типолошко-хронолошко опредељење керамичког материјала отежава недовољно познавање локалне словенске грнчарије на централном Балкану. У том циљу се предвиђају 14С анализе узорака животињских костију из споменутих укопа, које ће дати и прве датуме за рани средњи век јужно од Саве и Дунава. Археолошки трагови ранословенских насеља, ионако скромнијег карактера по обиму материјалне културе, често се налазе плитко испод површине земље, па подлежу лако уништавању у земљаним радовима. У том смислу, солидна очуваност објеката на Арчиновици представља повољну околност за даља истраживања. У кампањи 2023. године предвиђено је комплетно систематско ископавање дела локалитета угроженог изградњом аутопута.

Драгана Вуловић, Археолошки институт, Београд
Дејан Драшковић, ЈУ Културни центар Бар

БРСКОВО – ДОГАЊИЦЕ, ПРЕЛИМИНАРНИ РЕЗУЛТАТИ АРХЕОЛОШКИХ ИСТРАЖИВАЊА НЕКРОПОЛЕ

На северу Црне горе, у близини Мојковца, налази се средњовековни град Брсково који је представљао значајни рударски центар на Балкану, током 13. и 14. века. Према историјским изворима, за Брсково се везују и сами почеци рударства у средњовековној Србији, а његов први помен налазимо у которској исправи 1243. године. Брсковско утврђење се налази на стратешки доминантном месту, на брду Градина, док се североисточно од њега у месту Догањице налазило насеље и цркве. Прва археолошка истраживања у Брскову, на локалитету Градина, извршила је 2009. и 2014. године ЈУ Полимски музеј у Беранама и том приликом је истражена источна кула. Рекогносцирање брсковског краја спроведено